УДК 376-056.2/.4

DOI: 10.12958/2227-2844-2021-8(346)-1-59-69

Григор'єва Інна Олександрівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

в. о. завідувача кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

ДЗ «Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка», м. Старобільськ, Україна.

grigorevainna777@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-2705-3041>

Макаренко Ірина Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

ДЗ «Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка», м. Старобільськ, Україна.

makarenkoirina2405@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8187-5217>

КОМПЛЕКСНА ДОПОМОГА ДІТЯМ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОМУ ЦЕНТРІ

Орієнтація національної освіти на особистість дитини зумовлює нову стратегію виховання на основі гуманістичних засад, що передбачає визнання особистості дитини найвищою суспільною цінністю. Особистість дитини — це продукт усього суспільства, починаючи від народження, перш за все з відносин у сім'ї, дошкільної установи та школи, в які дитина послідовно включається. Узагальнений педагогічний досвід В. Сухомлинського свідчить про виняткову роль відносин, які складаються в середовищі перебування дитини. Педагог наголошує, що можна виховувати не тільки педагогікою, а й „особливою організацією” стилю життя, коли діти просто живуть у такій атмосфері, створеній педагогом і батьками, яка формує уважність, доброту, радість буття, дає певні знання.

Учені (Л. Артемова, І. Зверева, Н. Гавриш, А. Капська, О. Карпенко, О. Кононко, І. Пінчук, Н. Побірченко, С. Харченко, М. Шеремет) убачають оновлення дидактичних засад освіти в стратегії суб'єкт-суб'єктного виховання, спрямованого на формування суб'єкт-суб'єктних гуманних, морально-естетичних виховуючих відносин, тобто на основі педагогічно доцільної взаємодії дітей, педагогів, психологів, медичних працівників і батьків (Зверева, 2006). Тому завданням сучасної освіти є залучення сім'ї, дошкільної установи,

школи до взаємодії, спрямованої на формування цілісної особистості дитини.

Функціонування такої різнопланової структури забезпечує наступність медико-психолого-педагогічного впливу та взаємодію її суб'єктів, завдяки участі яких відбувається становлення співробітництва фахівців інклюзивно-ресурсного центру, нове ставлення до проблем дитини і батьківських обов'язків. Таке соціально-розвиваюче середовище передбачає взаємодію у педагогічному процесі сукупності різноманітних чинників, що забезпечують умови для становлення особистості дитини як суб'єкта соціально-педагогічної діяльності.

Науковці відзначають, що оптимальна взаємодія людини із соціумом визначається не тільки генетично переданою інформацією, але й стає можливою внаслідок набутих знань і досвіду (Б. Ананьєв, Л. Божович, І. Кон, О. Кононко, В. Котирло, О. Леонтєв, В. Мухіна та ін.). Відтак, взаємодія набуває значущості як засіб забезпечення сучасних умов і вимог до організації соціально-педагогічної діяльності фахівців і дітей з особливими освітніми потребами, а саме організації активної соціально-педагогічної діяльності сім'ї, освітніх і медичних закладів у цілісне соціально-педагогічне середовище особистісного зростання дитини, перш за все, в умовах інклюзивно-ресурсного центру, до складу якого входять спеціалісти освітньої й медичної сфер. Функціонування такої різнопланової структури забезпечує наступність медико-психолого-педагогічного впливу та взаємодію її суб'єктів, завдяки участі яких відбувається становлення співробітництва фахівців, нове ставлення до проблем дитини і батьківських обов'язків.

Діяльність інклюзивно-ресурсного центру вирішує наступні завдання:

- встановлення широких зовнішніх зв'язків сім'ї і соціальних інститутів;
- забезпечення функціонування наступності у діяльності структурних складових, а саме: сім'ї, медичних й освітніх установ, які об'єднані спільною метою педагогічного процесу;
- реалізація сучасних ідей гуманізації в освіті та вихованні, відкриття можливості забезпечення фізичного, психічного здоров'я і соціального оточення дітей, їх повноцінного розвитку протягом всього періоду корекції;
- здійснення педагогічного процесу з урахуванням індивідуальних можливостей кожної дитини;
- забезпечення творчої педагогічної взаємодії з сім'ями дітей, медичними й освітніми закладами та громадськими організаціями;
- гарантія самореалізації суб'єктів педагогічного процесу.

Таким чином, завдяки кардинальним соціальним змінам сучасного суспільства, у дошкільній відбулася заміна орієнтирів суто навчальних на соціально-розвиваючі, особистісно орієнтовані.

Передумови наукового осмислення необхідності реабілітації та включення дітей дошкільного віку до навчання та соціального середовища втілювалися в теорії Л. Виготського про вплив соціальних факторів на розвиток дитини з вродженими проблемами. Основна теоретична база дослідження – це досягнення вітчизняної педагогічної та психологічної науки, викладені у працях П. Блонського, Л. Виготського, О. Запорожця, Б. Зейгарника, О. Лурія та ін.

Вивчення впливу інклюзивних процесів на соціальний розвиток дітей з органічними ураженнями ЦНС стало предметом досліджень багатьох вітчизняних науковців (І. Мартиненко, Н. Пахомової, О. Стребелевої, Л. Федорович, М. Шеремет, В. Синьова). Особливо важливим та актуальним є втручання необхідних медико-психолого-педагогічних заходів саме в дошкільному віці, що нерідко дозволяє, як показує практика, попередити утворення вторинних дефектів.

Отже, інклюзивна направленість педагогічного процесу стала одним з найактуальніших питань загальнодержавного рівня, що зумовило вибір теми нашого дослідження.

Згідно Постанови Кабінету Міністрів України № 545 від 12 липня 2017 р. «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр», рішенням сесії Мостиської міської ради було створено інклюзивно-ресурсний центр, на базі якого здійснювалось наше дослідження (Про затвердження..., 2017).

Об'єктом дослідження була корекційно-розвиваюча та лікувально-оздоровча діяльність, а предметом – процес медико-психолого-педагогічної реабілітації дітей в ІРЦ.

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування та створення моделі діяльності ІРЦ, спрямованої на медико-психолого-педагогічну реабілітацію дітей з особливими освітніми потребами.

Відповідно до об'єкта, предмета та мети дослідження було визначено наступні завдання:

1. Охарактеризувати сутність та особливості проблем дітей дошкільного віку з органічними ураженнями центральної нервової системи.
2. Вивчити та проаналізувати сучасні тенденції розвитку інновацій у медико-психолого-педагогічній діяльності.
3. Спроекувати та експериментально апробувати сучасну модель медико-психолого-педагогічної реабілітації дітей.
4. Розробити методичні рекомендації щодо вдосконалення змісту та організації комплексної медико-психолого-педагогічної діяльності ІРЦ.

В організації корекційного простору мало значення оперативне надання комплексної систематичної допомоги дітям з органічними ураженнями центральної нервової системи, здійснення підтримки та супроводу дітей та їх сімей протягом часу, необхідного для вирішення проблеми.

Враховуючи вище наведені завдання, для кожної дитини з органічними ураженнями центральної нервової системи було розроблено комплексні індивідуальні реабілітаційні програми, що розраховані на співробітництво сім'ї та соціальних інститутів в умовах інклюзивно-ресурсного центру на один рік і склалися з 4 етапів:

I етап – організаційно-пропедевтичний;

II етап – діагностичний;

III етап – компенсаторно-корекційний;

IV етап – контрольний-підсумковий.

На кожному етапі визначено: мету, зміст, напрями роботи (соціально-медичний, соціально-педагогічний та соціально-психологічний), форми діяльності (колективні, групові, індивідуальні, наочно-письмові: інформація про спеціальну літературу, навчально-методичні відеофільми, виставки іграшок і посібників, анкетування, опитування) та здійснено прогнозування очікуваного результату.

Як визначальну мету діяльності програма комплексної корекційно-педагогічної допомоги дітям з органічними ураженнями центральної нервової системи включала в себе:

- надання адекватної корекційної допомоги кожній дитині у її розвитку та соціалізації, у вирішенні особистісних проблем;

- надання допомоги батькам, особам у виборі змісту та способів організації відносин та діяльності їхніх дітей, які гарантують їм можливості для повноцінного розвитку та соціалізації.

У програмі комплексної допомоги особлива роль відводилася профілактиці вторинних порушень у дітей з різними видами відхилень та попередження їх соціальної дезадаптації.

Корекційна спрямованість предметно-ігрової діяльності, сюжетно-рольової гри, продуктивних видів діяльності, елементарної трудової та навчально-трудої діяльності забезпечувалася запровадженням нових розділів у зміст занять.

Корекційно-розвивальна програма здійснювалася за участю дефектологів, соціальних педагогів, психологів та логопедів.

Навчання на спеціальних заняттях дефектолога ставило за мету формування загальної здатності до сприйняття навчального матеріалу. У методичному плані це передбачало організацію занять з підготовки до навчання грамоти, формування елементарних математичних уявлень, ознайомлення з навколишнім світом та розвитку мовлення.

Основними завданнями психологів та соціальних педагогів були:

- виявлення особливостей та рівня пізнавального й інтелектуального розвитку, особистісно-психологічних проявів кожної дитини, її потенційних можливостей,

- розробка соціально-психологічних рекомендацій з метою оптимізації корекційно-педагогічної роботи з дітьми;

- організація та проведення психологічної корекції емоційних порушень у формі ігротерапії;
- консультації батьків дітей з усіх питань, пов'язаних з педагогікою та психологією сімейного виховання, проведення корекційно-розвивальних занять у домашніх умовах;
- надання соціальної допомоги дітям з проблемами психофізичного розвитку та їх сім'ям.

Основною організаційною формою психолого-педагогічної роботи з дітьми були заняття з психологічної корекції, які проводилися за різними напрямками: колективна ігрова діяльність та розвиток пізнавальних процесів, особистісної, емоційно-вольової сфери, формування психологічних та психофізіологічних передумов навчальної діяльності, підвищення рівня соціальної та психолого-педагогічної готовності до школи тощо.

Значний час відводилося психологом та соціальним педагогом вирішенню особистісних проблем, що виникають у відносинах з оточуючими людьми: батьками та іншими дорослими в сім'ї, у виборі змісту та способів організації відносин та діяльності дітей, що гарантує їм можливість для повноцінного розвитку (Романовська, Мінтянська, 2019).

Соціальний педагог починав працювати із сім'ями вихованців вже з першого дня перебування дітей в ІРЦ. Він виявляв негативні фактори, що порушують нормальний процес виховання та розвитку дитини в сім'ї, а також визначав заходи соціальної підтримки сімей, які мають дітей із органічними ураженнями ЦНС.

На базі ІРЦ активно використовувалися інтеграційні форми роботи. Наприклад, усі культурно-масові та спортивні заходи проводилися спільно з усіма вихованцями Центру.

Особливе місце у структурі комплексної психолого-педагогічної допомоги дітям відводилося логопедичній роботі. Це пов'язано з тим, що як показало наше дослідження, 95% вихованців ІРЦ мали ті чи інші порушення мовленнєвого розвитку, низький рівень не лише психологічної, а й мовленнєвої готовності до шкільного навчання. Тому, основними завданнями логопеда було забезпечення плавної адаптації дітей до навчання у школі та підвищення рівня їхнього загального мовленнєвого розвитку, необхідного для виконання навчальної діяльності у початковій школі.

Було припущено, що мовленнєві розлади у дітей мають патогенетичну спільність з руховими порушеннями і свою структурно-функціональну характеристику, яка визначається провідним неврологічним синдромом, та специфічними порушеннями особистості.

Враховуючи вище зазначене, можна зробити висновок, що однієї індивідуальної логопедичної роботи недостатньо для усунення мовленнєвих порушень. Необхідна розробка комплексної системи лікувально-логопедичних заходів, що впливають на функціональні

системи, які відіграють патогенетичну роль в походженні мовленнєвих і особистісних порушень.

До завдань логопедичної направленості входило:

- вивчення структури і проявів мовленнєвих особливостей;
- визначення основи мовленнєвого дефекту;
- розробка системи комплексного корекційно-логопедичного впливу на мовленнєву моторику зокрема та мовленнєві порушення в цілому, психологічні та інші особливості дітей в умовах ІРЦ;
- застосування БЗЗ-технологій.

Чіткий диференційований розподіл і вивчення мовленнєвих розладів, розуміння взаємозв'язку і взаємозалежності мовленнєвого дефекту, врахування стану лексико-граматичної будови мовлення сприяли вибору адекватних засобів корекційно-логопедичної роботи, яка проводилася строго диференційовано і індивідуально з кожною дитиною.

Для реалізації поставлених у дослідженні завдань нами використовувався комплексний метод, який включав:

- аналіз літературних джерел за темою дослідження;
- виявлення за логопедичною схемою мовленнєвих розладів у дітей при різних клінічних формах мовленнєвої патології і особистісних порушень;
- вивчення педагогічної документації і анамнестичних даних;
- психолого-педагогічне і логопедичне вивчення в процесі тривалого динамічного спостереження під час проведення експериментальних логопедичних занять.

У логопедичній роботі ми використовували комунікативно-ігрове середовище, яке впливало на особистість дитини (Богущ, 2007). Комунікативно-ігрове середовище являло собою ігровий простір, змодельований таким чином, що діти з інтересом починали спілкуватися між собою. Чим більше дитина використовувала можливості комунікативно-ігрового середовища, тим успішніше відбувалася активізація довільності у спілкуванні.

Під час корекції фонетичної сторони мовлення ми враховували прийоми та методи роботи, запропоновані Г. Каше, Р. Лалаєвою, В. Орфінською, Є. Соботович, Л. Федорович (Федорович, Чубенко, 2017). Методика розвитку фонетичної сторони мовлення включала такі розділи:

1. Розвиток пальчикової та артикуляційної моторики.
2. Формування правильної артикуляції звуків та їх автоматизація у різних фонетичних умовах.
3. Формування інтонаційної виразності.
4. Формування мовленнєвого сприйняття.

Додатково до відомих та традиційних методів роботи логопеда ми застосовували нетрадиційні форми впливу та методи, які допомогли досягти більшої ефективності в роботі. Деякі методи вже апробовані і використовуються в роботі з дітьми, які страждають на ДЦП, ЗПР, специфічні порушення мовлення та інші.

Ми спиралися на дослідження О. Бот, О. Ревуцької, І. Мартиненко, Л. Федорович, які показали, що чим раніше розпочато тренування дрібної моторики, тим швидше йде мовленнєвий розвиток.

І. Вартадян, Л. Попова, Л. Савінкова вважають, що чутливість шкіри пальців рук пов'язана із чутливістю оральної області. Порухення дрібної моторики пов'язані з порушенням м'язового тону пальців рук. Таким чином, працюючи над розвитком дрібної моторики пальців рук, ми стимулювали дозрівання мовленнєвої зони кори головного мозку, а активізація м'язової мускулатури пальців рук дозволила підвищити чутливість оральної області.

З цією метою ми використовували систему різних вправ: пальчикову гімнастику, самомасаж з різними тренажерами, гідропроцедури.

Вся робота здійснювалася логопедом за участю фізіотерапевта, медсестри з масажу та проводилася під контролем лікаря. Процедури суворо дозувалися, проводилися протягом курсу логокорекції.

Робота включала такі напрямки:

1. Пальчикова гімнастика та артикуляційні вправи.
2. Кріотерапія.
3. Робота в зошитах та з предметами (штрихування, обведення, шнурівка, робота з гудзиками, плетіння).
4. Контрастотерапія.
5. Робота з наждачним папером.
6. Робота з тістом.
7. Робота з іплікатором Кузнєцова або з логопедичною щіткою «Їжачок».
8. Самомасаж рук та вправи з різнокольоровими прищипками.

Основною перевагою цих вправ ми вважали те, що всі ці прийоми прості в експлуатації, не вимагають використання дорогого обладнання, апаратури та практично не мали протипоказань. Застосування цих прийомів дозволяло значно підвищити ефективність логопедичних занять.

Крім того, ми використовували деякі види вправ, спрямованих на розвиток динамічної координації рук у процесі виконання послідовно та одночасно організованих рухів.

Зазначені вправи проводилися перед артикуляційною гімнастикою в ігровій формі.

Вправи щодо формування кінестетичної основи артикуляторних рухів включали такі розділи:

- Визначення положення губ;
- Визначення положення кінчика язика;
- Розрізнення вузького та широкого язика.

Вправи щодо формування кінетичної основи артикуляторних рухів склалися з динамічної координації артикуляторних рухів у процесі виконання послідовно та одночасно організованих рухів.

Робота з формування кінестетичної та кінетичної основ ручних та артикуляторних рухів проводилася паралельно.

Незважаючи на те, що методики корекції звуковимови вже досить розроблені, ми намагалися відібрати такі прийоми та методи, які б дозволили активізувати розумову та практичну діяльність дітей, сприяти підвищенню ефективності подолання порушень звуковимови.

У ході роботи над звуковимовою вирішувалися такі завдання:

- підвищення рівня усвідомлення дитиною способів дій за допомогою розроблених образів-уявлень (пальчикової гімнастики, вправ для органів артикуляції, перенесення образів навколишньої дійсності на органи артикуляції).

- Підвищення активності та свідомості дитини на основі застосування фонетичної гри з узагальненням результатів роботи.

За результатами проведеної комплексної логопедичної роботи з дітьми в умовах ІРЦ можна зробити наступні висновки:

1. Мовленнєві розлади у дітей мають патогенетичну спільність з руховими порушеннями, а також свою структурно-функціональну характеристику, і вимагають особливих комплексних методів впливу.

2. У дітей поряд з мовленнєвими порушеннями відзначаються і різноманітні особистісні порушення, в тому числі інфантильність і аутичність, емоційно-вольова незібраність, слабка сформованість вольових зусиль.

3. Характер і зміст комплексного впливу визначаються формою мовленнєвої патології, провідним неврологічним синдромом, який лежить в основі мовленнєвого порушення та особистісними порушеннями.

4. Корекційно-логопедична робота в умовах ІРЦ потребує спільного аналізу структури мовленнєвого дефекту і особистості дитини логопедом психологом і неврологом, обліку потенційних можливостей у виправленні мовленнєвих і особистісних порушень.

5. При всіх видах мовленнєвих порушень у дітей поряд з логопедичним впливом рекомендується використовувати різні види фізіотерапії з урахуванням характеру мовленнєвої патології та БЗЗ-технології.

6. Ефективність корекційної роботи залежить від системи заходів, що включає логопедичний, фізіотерапевтичний і психотерапевтичний вплив на дитину.

7. Психотерапевтичні методи впливу у формі психотерапії, аутотренінгу та ін. (індивідуальні, групові), виробляють позитивну емоційну перебудову, сприяють формуванню вольової установки, створюють потребу у дітей в подоланні мовленнєвого дефекту і є необхідною ланкою в системі комплексної корекційно-логопедичної роботи.

8. Спеціальна логопедична робота з корекції мовленнєвих порушень, активізації словника, формування граматичної будови

мовлення в умовах єдиної комплексної системи за своєю ефективністю виявилася більш оптимальною в порівнянні з логопедичною роботою, що проводиться поза рекомендованої системи.

Таким чином, ми розглянули деякі організаційні аспекти взаємодії фахівців у рамках індивідуальної комплексної реабілітаційної програми дитини відповідно індивідуальних потреб і можливостей із залученням до співробітництва фахівців різного профілю для забезпечення оптимальних умов для повноцінного фізичного, психічного і соціального розвитку дитини; окреслили їх функції, визначили значення та місце логопедичної корекції. Це дозволяє сподіватися, що організація адекватних умов виховання та навчання дітей, які мають відхилення у психічному, фізичному та мовленнєвому розвитку, забезпечення їх належної соціально-економічної, медико-психологічної та корекційно-логопедичної допомоги за наявності єдиного освітнього простору з його мережею інклюзивних зв'язків дасть позитивний ефект та забезпечить їхню соціальну адаптацію.

Список використаної літератури

- 1. Зверєва І. Д.** Соціальна педагогіка: теорія і технології: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2006. 316 с.
- 2. Про затвердження** Положення про інклюзивно-ресурсний центр: Постанова Кабінету Міністрів України № 545 від 12 липня 2017 р. Київ.
- 3. Романовська Д. Д.,** Мінтянська Р. І. Технології психологічного забезпечення освітнього процесу в інклюзивній школі: методичний посібник. Чернівці: Технодрук, 2019. 158 с.
- 4. Богущ А. М.** Дошкільна лінгводидактика: теорія і методика навчання дітей рідної мови. Київ: Вища школа, 2007. 542 с.
- 5. Федорович Л. О.,** Чубенко О. В. Логопедична робота з дітьми із фонетико-фонематичними порушеннями мовлення: завдання, вправи, ігри: навчально-методичний посібник для учителів-логопедів шкіл і дитячих садків, учителів і вихователів спеціальних загальноосвітніх закладів, студентів педагогічних вишів. Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2017. 122 с.

References

- 1. Zvierieva, I. D.** (2006). *Sotsialna pedahohika: teoriia i tekhnolohii* [Social pedagogy: theory and technology]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
- 2. Pro zatverdzhennia** Polozhennia pro inkliuzyvno-resursnyi tsentr: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 545 vid 12 lypnia 2017 r. [On approval of the Regulations on the inclusive resource center: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 545 of July 12, 2017]. Kyiv [in Ukrainian].
- 3. Romanovska, D. D., & Mintianska, R. I.** (2019). *Tekhnolohii psykhologichnoho zabezpechennia osvitnoho protsesu v inkliuzyvnii shkoli* [Technologies of psychological support of the educational process in inclusive school]. Chernivtsi: Tekhnodruk [in Ukrainian].

4. Bohush, A. M. (2007). Doshkilna linhvodydaktyka: teoriia i metodyka navchannia ditei ridnoi movy [Linguodidactics: theory and methods of teaching children their native language]. Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian]. **5. Fedorovych, L. O., & Chubenko, O. V.** (2017). Lohopedychna robota z ditmy iz fonetyko-fonematychnymy porushenniamy movlennia: zavdannia, vpravy, ihry [Speech therapy work with children with phonetic and phonemic speech disorders: tasks, exercises, games]. Zaporizhzhia: TOV «LIPS» LTD [in Ukrainian].

Григор'єва І. О., Макаренко І. В. Комплексна допомога дітям з особливими освітніми потребами в інклюзивно-ресурсному центрі

У статті розглядається сучасний стан освіти, що характеризується інтенсивним пошуком ефективних форм гуманізації освітньої діяльності. Проаналізовано проблеми дітей дошкільного віку з органічним ураженням центральної нервової системи при переході їх у шкільне середовище. Розглядалися основні завдання корекційної роботи психологів та соціальних педагогів. Проаналізовано методи та прийоми роботи соціального педагога з сім'єю при виявленні негативних факторів, що порушують нормальний процес виховання дитини у сім'ї. Було виявлено зв'язок між мовленнєвими порушеннями, порушеннями артикуляційної моторики та функціональними можливостями пальців рук. Було перераховано основні напрями логопедичної роботи та логопедичні вправи на заняттях. Розглянуто деякі організаційні аспекти взаємодії спеціалістів інклюзивно-ресурсного центру.

Ключові слова: органічне ураження центральної нервової системи, мовленнєві порушення, комплексна корекційна програма, інклюзивно-ресурсний центр.

Григорьева И. А., Макаренко И. В. Комплексная помощь детям с особенными образовательными потребностями в инклюзивно-ресурсном центре

В статье рассматривается современное состояние образования, которое характеризуется интенсивным поиском эффективных форм гуманизации образовательной деятельности. Проанализированы проблемы детей дошкольного возраста с органическим поражением центральной нервной системы при переходе их в школьную среду. Рассматривались основные задачи в коррекционной работе психологов и социальных педагогов. Проанализированы методы и приемы работы социального педагога с семьей при выявлении негативных факторов, нарушающих нормальный процесс воспитания ребенка в семье. Была выявлена связь между речевыми нарушениями, нарушениями артикуляционной моторики и функциональными возможностями кистей и пальцев рук. Были перечислены основные направления логопедической работы и рассмотрены используемые упражнения на

логопедических занятиях. Рассмотрены некоторые организационные аспекты взаимодействия специалистов инклюзивно-ресурсного центра.

Ключевые слова: органическое поражение центральной нервной системы, речевые нарушения, комплексная коррекционная программа, инклюзивно-ресурсный центр.

Grigorieva I., Makarenko I. Comprehensive assistance for children with special educational needs in the inclusive-resource center

The article examines the current state of education, which is characterized by an intensive search for effective forms of humanization of educational activities. The problems of preschool children with organic lesions of the central nervous system during their transition to the school environment were analyzed. The process of medical, psychological and pedagogical assistance to children with health problems and their parents in an inclusive resource center was disclosed. In accordance with the object, subject and purpose of the study, the tasks of the study are determined. The program of comprehensive assistance to children to prevent social maladjustment of the child was considered and analyzed. As part of a comprehensive program, an analysis of the multifaceted impact on the child was carried out, organized by the efforts of a defectologist, social teacher, psychologist and speech therapist. The main tasks in the correctional work of psychologists and social educators were considered. The main organizational forms of psychological and pedagogical work were revealed. Methods and techniques of work of a social teacher with a family were analyzed in identifying negative factors that disrupt the normal process of upbringing and development of a child in a family. Integration forms of work on the basis of an inclusive resource center were considered. Evaluating the speech therapy component of the entire correction process, a connection was revealed between speech disorders, impaired articulatory motor skills and the functionality of the hands and fingers. The main directions of speech therapy work were listed and the exercises used in speech therapy classes were considered. We examined some of the organizational aspects of the interaction of specialists within the framework of the program of comprehensive psychological and pedagogical assistance to children, identified their functions, determined the meaning and place of speech therapy correction in the structure of assistance to families and children.

Key words: organic lesion of the central nervous system, speech disorders, complex correction program, inclusive resource center.

Стаття надійшла до редакції 02.11.2021 р.

Прийнято до друку 26.11.2021 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Докучаєва В. В.